

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

มนุษย์มีความต้องการทางร่างกายและจิตใจอยู่เสมอ มักใช้ทั้งร่างกายและแรงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ จากสังคมที่มีการแข่งขันสูง เต็มไปด้วยการต่อสู้ทางความคิด บางครั้งหนักเกินความสามารถของมนุษย์ ทำให้ตัวเองเหนื่อยล้า อึดอัดในสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดความต้องการพื้นที่แห่งการผ่อนคลาย เมื่อมนุษย์ต้องการหลบเลี่ยงจากความกดดันจากสังคม เพื่อปลดปล่อยจิตใจจากพันธนาการทางสังคม เป็นผลมาจากภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับผลกระทบ

อารมณ์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาวะทางจิตใจ และการกระทำที่ผิดแปลกไปจากเดิมในขณะนั้น เนื่องจากสิ่งเร้าทั้งภายในจิตใจและภายนอกร่างกาย โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบนั้นว่าจะหนักหรือเบาก็ตาม (โสภา ชูพิกุลชัย, 2518 : 116) จากบทความดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์มีความละเอียดอ่อน หากได้รับผลกระทบจากภายนอกจนเกิดการสั่งสมอยู่ภายในซึ่งนำไปสู่การแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ที่มีผลมาจากการถูกสภาวะแวดล้อมบีบคั้น สำหรับข้าพเจ้านั้นมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องด้วยเป็นการปลดปล่อยเพื่อการดำเนินต่อไปของชีวิตและแสดงถึงความหมายของชีวิตที่ยังคงอยู่

1.2 ประสบการณ์กับความรู้สึกภายใน

ข้าพเจ้าเกิดและเติบโตในครอบครัวที่ ยากจน ชีวิตมีการดิ้นรน ต่อสู้ ทะเยอทะยาน เมื่อข้าพเจ้าได้สิ่งหนึ่งจากการพยายามครั้งแล้วครั้งเล่า ในความคิดที่ความต้องการมากขึ้นยอมมีอยู่เรื่อยๆ มีลักษณะเหมือนการดิ้นรนที่ไม่สิ้นสุด จนเมื่อร่างกายและจิตใจอ่อนล้าและเพื่อเคลื่อนออกห่างจากสภาวะดังกล่าวสู่พื้นที่อิสระอื่น

ประสบการณ์จากสังคมซึ่งมีสภาวะการต่างๆที่กดดัน เมื่อสัญญาณเดือนจากความรู้สึกภายในว่ากำลังโหยหาช่วงเวลาของการผ่อนคลาย ข้าพเจ้ามักหลีกเลี่ยงหนีพาตัวเองไปสู่การปลดปล่อยความรู้สึก ในพื้นที่ที่สงบโดยเฉพาะพื้นที่โล่งกว้างไกล ระหว่างทิวทัศน์กับตัวข้าพเจ้า จินตนาการและการปลดปล่อยของอารมณ์ความรู้สึกภายในกับพื้นที่ การหลอมรวมตัวตนเข้าเป็นเนื้อเดียวกับที่ว่างของทิวทัศน์ที่ราบเรียบ สีสนับ บรรยากาศที่เป็นหวังของการอุปมาถึงพื้นที่แห่งการปลดปล่อย

1.3 ความสืบเนื่องของผลงานชุดก่อนวิทยานิพนธ์

1.3.1 ภาพลักษณ์ของชีวิต

ข้าพเจ้าสร้างผลงาน ชุด “ ภาพลักษณ์ของชีวิต ” มีที่มาจากประสบการณ์การได้ผ่านชีวิตที่ยากแค้น พบเห็นผู้คนที่ลำบาก จนเกิดเป็นภาพจำในความรู้สึกภายใน ช่วงเวลายาวนานที่ความรู้สึกสะเทือนใจเริ่มสั่งสม ตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ใช้ชีวิตอยู่กับสังคมคนชายขอบในช่วงหนึ่ง ทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจในชีวิตของเขาเหล่านั้น ทุกครั้งเมื่อได้พบเห็นคนชายขอบที่ยังมีอยู่ในสังคม ความสำนึกยังอัดอั้นอยู่ในตลอดมา เป็นเหตุให้ข้าพเจ้าต้องการถ่ายทอดภาพอารมณ์ความรู้สึกนั้นออกมาเป็นชุดผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสมขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้ชมรับแรงปะทะจากผลงานที่เป็นสภาวะทางความรู้สึกภายในของข้าพเจ้า (ภาพประกอบที่ 1)

ภาพประกอบที่ 1 : กมล ตามสีวัน . ภาพลักษณ์ของชีวิต . 2552. จิตรกรรมผสม . ขนาด 390 x 280 ซม.

1.3.2 ร่างในเงา

ข้าพเจ้าได้สร้างผลงานชุด “ร่างในเงา” ซึ่งเป็นผลงานในช่วงการศึกษาก่อนเข้าสู่การทำวิทยานิพนธ์ มีที่มาจากเรื่องราวความทุกข์ของผู้คนในสังคมที่ข้าพเจ้าได้มีประสบการณ์ตรงกับ การได้สัมผัสกับความทุกข์ของคนที่ไม่อาจหลุดพ้นจากสถานะสังคมที่ครอบงำ เหมือนเป็นการเคลื่อนไหวในภวังค์ของความมืด รูปแบบของผลงาน อยู่ระหว่างนามธรรมและรูปธรรม ที่ใช้โทนสีดำ และขาว เป็นหลัก ในการทำงานที่เน้นให้เห็นถึงห้วงอารมณ์ ความรู้สึกที่ ลึก มีดมน วนเวียน อยู่ในสถานะแห่งทุกข์ (ภาพประกอบที่ 2)

ภาพประกอบที่ 2 : กมล ตามสีวัน . ร่างในเงา . 2553. จิตรกรรมผสม . ขนาด 290x650 ซม.

1.4 งานศิลปะที่เกี่ยวข้อง

1.4.1 จ่าง แซ่ตั้ง (Tang Chang) ศิลปินไทย ภาพเขียนของเขาเป็นตัวแทนอารมณ์ความรู้สึกต่างๆที่มีต่อสังคมและสภาพแวดล้อมรอบตัวสภาวะจิตที่ถูกกดดัน ความเจ็บปวดเศร้า ความรันทดและความขมขื่น ปรากฏอยู่ในภาพทุกภาพ เป็นเสมือนการเดินทางสู่โลกอันเร้นลับ โดดเดี่ยว เพื่อบอกเล่าให้ผู้อื่นรับรู้โดยสำแดงผ่านทางภาษาทางทัศนศิลป์ จากผลงานต่างๆ ทั้งภาพเหมือนตนเอง ภาพทิวทัศน์ สืบเนื่องมาสู่ผลงานนามธรรมนั้นแสดงถึงพลังภายในได้อย่างชัดเจน จากการใช้มือเขียนเพื่อถ่ายทอดร่องรอยของประสบการณ์อารมณ์และความรู้สึก ทั้งการใช้ทัศนธาตุด้วยน้ำหนัก รูปทรง สี สัน ที่รุนแรงหนักแน่น (ภาพประกอบที่ 3)

ภาพประกอบที่ 3 : Tang Chang. **Abstract**. 1964. Oil on canvas (92 x 1198 cm.) The Tang Chang Private Museum ,Bangkok . Available Fineart magazine The artnews magazine of Thailand, 3 (August,2006) : 23 , 39

ในความรู้สึกและความหมายที่แฝงอยู่ในผลงานมีที่มาจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม ข้าพเจ้าได้ศึกษาผลงานของจ่าง แซ่ตั้ง ในรูปแบบของภาพจิตรกรรมนามธรรมที่มีแรงบันดาลใจจากความกดดันจากสภาวะสังคม เพื่อเปรียบเทียบกับลักษณะกระบวนการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าที่มีการตอบสนองอารมณ์กับกระบวนการทางจิตรกรรม

1.4.2 แจ็คสัน พอลล็อค (Jackson Pollock) ศิลปินอเมริกัน มีลักษณะการทำงานแบบวิธีการอัตโนมัติ (Automatism) และกระบวนการจิตรกรรมที่เน้นการกระทำในทางกายภาพของการวาด (Action Painting) โดยให้พื้นที่รองรับเป็นเสมือนเวทีของการกระทำ เป็นแบบอย่างของการสำแดงพลังอารมณ์แบบนามธรรม ด้วยการใช้อินตนาการของทัศนธาตุในลักษณะการเล่นแร่แปรธาตุที่เป็นแรงภายนอกไหลวนเข้าหากับพลังความรู้สึกภายในสลับกัน เกิดเป็นจินตภาพขึ้นมา (ภาพประกอบที่ 4)

ภาพประกอบที่ 4 : Jackson Pollock. Number 1. 1949. Oil on Canvas , 120 x 150 cm. (Online).

Available <http://breakfastineurope.tumblr.com/post/2626449417/annehall-jackson-pollock-number-1-1949>. (8 May 2010)

สิ่งที่ข้าพเจ้าได้รับจากการศึกษาผลงานของ แจ็คสัน พอลล็อค (Jackson Pollock) คือรูปแบบการสร้างสรรค์ในส่วนนามธรรม และกระบวนการสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นไปตามความรู้สึกเน้นสาระของทัศนธาตุ ที่ผ่านการตรึงตรองหรือสมาธิจิต เป็นห้วงจินตนาการกับการสำแดงพลังของการกระทำด้วยกระบวนการทางจิตรกรรม รวมทั้งการควบคุมสิ่งที่เหนือการควบคุมในการเขียนภาพแบบด้นสด (Paintings Improvisations) เป็นการทดลองหาผลขององค์ประกอบที่เกิดขึ้นโดยกระบวนการที่ต่อเนื่อง คล้ายแสดงให้เห็นถึงโลกภายใน (An Inner world) เพื่อแสดงความรู้สึกอื่นที่หลากหลายออกมา

ภาพประกอบที่ 5 : Anselm Kiefer . *J'ai vu le pays du brouillard*, 1997. Painting . (Online).

Available (http://www.exporevue.com/magazine/gb/kiefer_monumenta_gb.html).

(8 September 2010)

1.4.3 อันเซล์ม คีเยเฟอร์ (Anselm Kiefer) ศิลปินเยอรมันอีกท่านหนึ่งเคยผ่านช่วงชีวิต

ระหว่างสงคราม พร้อมกับการสร้างผลงานจนถึงปัจจุบัน นักประวัติศาสตร์ศิลปะจัดให้เป็นศิลปินของกลุ่มลัทธินีโอ เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Neo Expressionism) ลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ใหม่ ภาพทิวทัศน์ขนาดใหญ่ ทำให้รู้สึกถึงพื้นที่ของชีวิตในเรื่องราวของสงคราม จิตรกรรมสีซีดแต่หนักแน่นด้วยรายละเอียดกับแรงปะทะของขนาดกับพื้นผิว ในงานจิตรกรรมของเขาสอดแทรกด้วยการบันทึกหน้าประวัติศาสตร์ของสงคราม ข้าพเจ้าได้อิทธิพลของการจัดวางที่ให้พลังของขนาดผลงาน ทำให้เกิดแรงปะทะต่อผู้ชมได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งการใช้พลังของขนาดจากผลงานจะช่วยเสริมความชัดเจนของประเด็นที่จะนำเสนอ (ภาพประกอบที่ 5)

1.5 บทความลัทธิศิลปะที่เกี่ยวข้อง

1.5.1 ศิลปะเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ในเยอรมัน หนังสือทอ้งโลก ฉบับที่ 69 โดย ผศ.สมพร รอบัญ (2523 : 116-118) กล่าวโดยสรุปว่า เป็นศิลปะที่เน้นในการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกภายในของศิลปินเอง ไม่ว่าจะเป็นความโกรธ ความกลัว ความคับแค้นหรือความเกลียดชัง เป็นต้น ให้สาระในด้านของความรู้สึกในการแสดงออกอย่างลึกซึ้ง เรื่องราวเนื้อหาในงานมักจะเป็นเรื่องที่ศิลปินมีประสบการณ์โดยตรง ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัว และสภาวะแวดล้อมทางสังคม การใช้สีสันของศิลปินค่อนข้างจะรุนแรง สีแปร่งหรือการตัดพู่กันว่องไว เฉียบขาด จากบทความนี้มีความสอดคล้องกับเรื่องที่ว่าข้าพเจ้านำเสนอซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวกับความรู้สึกภายใน

1.5.2 ลัทธิแอบสแตรกเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Abstract Expressionism) จากหนังสือโลกศิลปะศตวรรษที่ 20 โดย ผศ. จิระพัฒน์ พิตรปรีชา (2545 : 228 – 231) กล่าวถึงแนวทางศิลปะนี้ว่า ศิลปะลัทธิแอบสแตรกเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ ได้พัฒนารูปแบบจิตรกรรมแบบอเมริกัน โดยอิทธิพลลัทธิคิวบิสม์และลัทธิเซอร์เรียลลิสม์มาสู่การใช้กรรมวิธีวาดภาพตามทฤษฎีส่วนตัว สิ่งหนึ่งที่เป็นจุดร่วมสำคัญคือการรวมเอาอารมณ์การแสดงออกอันเข้มข้นเข้ากับลักษณะงานนามธรรมเฉพาะตน บทความนี้เป็นสิ่งสนับสนุนในผลงานของข้าพเจ้าที่จะเน้นเรื่องของการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและการแสดงออกที่ชัดเจนในส่วนที่เป็นนามธรรม

1.5.3 ลัทธิ นีโอ เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Neo Expressionism) ลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ใหม่ จาก (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.designer.in.th/artistic-movement/neo-expressionism.html> .(8 ธันวาคม 2553) . เนื้อหาช่วงหนึ่งกล่าวว่า ศิลปินส่วนใหญ่ได้รับการสอนมาจากสถาบันศิลปะ ได้สืบทอดวิธีการเขียนภาพบนขาหยั่งและการหล่อการแกะประติมากรรมจากแนวประเพณี พวกเขาหันไปหาพวกสมัยใหม่และก่อนสมัยใหม่ ยากที่จะจำกัดความอธิบายบอกเนื้อหาของงาน นีโอ เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ มีที่มาหรือแรงบันดาลใจจากหลายแหล่ง เช่น จากข่าวพาดหัวหนังสือพิมพ์ ฝันแบบลัทธิเหนือจริง (Surrealism) ไปจนถึงงานคลาสสิก (Classic) และวรรณกรรมราคาถูก บทความนี้ช่วยสนับสนุนให้ข้าพเจ้าในการสร้างสรรค์ผลงานแบบสำแดงพลังอารมณ์ ที่อาจจะมีแหล่งที่มาของแรงบันดาลใจที่เป็นไปได้ในหลายแหล่งซึ่งขึ้นอยู่กับผู้สร้างสรรค์ ซึ่งข้าพเจ้ามีที่มาของการสร้างสรรค์จากประสบการณ์ส่วนตัว

1.6 บทความปรัชญาที่เกี่ยวข้อง

1.6.1 คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Mark) ปรัชญาว่าด้วยความแปลกแยก(Alienation) จากหนังสือ นักปราชญ์ระดับโลก โดย ลิวอิส เอ โครเซอร์ (2547 : 91-180) กล่าวถึงนักทฤษฎีปรัชญาชาวเยอรมัน คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Mark) ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับความแปลกแยกของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งในสังคม ความสมดุลของพลังที่ต่อต้านกัน (Antithetical forces) ที่เคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากความตึงเครียดและการต่อสู้ดิ้นรน พลังกระตุ้นในประวัติศาสตร์คือลักษณะที่มนุษย์สัมพันธ์ต่อกันและกันในการต่อสู้ดิ้นรนอย่างไม่หยุดยั้งกับธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตของตน การกระทำทางประวัติศาสตร์อันดับแรกคือการสร้างชีวิตทางวัตถุ (Material life) การกระทำนี้เป็นการกระทำทางประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง เป็นเงื่อนไขพื้นฐานของประวัติศาสตร์ทั้งหมด การแสวงหาเพื่อที่จะได้ให้มีดีมีกินได้พอเพียง เพื่อที่จะมีที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม เป็นเป้าหมายแรกของมนุษย์ตั้งแต่การเริ่มเชื้อชาติมนุษย์ และความต้องการเหล่านี้ก็ยังคงเป็นศูนย์กลางของความพยายามที่จะวิเคราะห์กายวิภาคอันซับซ้อนของสังคมปัจจุบัน แต่การต่อสู้กับธรรมชาติของมนุษย์มิได้หยุดยั้งลง เมื่อความต้องการเหล่านี้ได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด เมื่อความต้องการขั้นปฐมได้รับการสนอง ก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ และการสร้างความต้องการใหม่ๆ นี้ เป็นการกระทำทางประวัติศาสตร์อันดับแรก ความต้องการใหม่ๆจะเกิดขึ้นเมื่อวิถีทางที่จะตอบสนองความต้องการเก่าได้ถูกค้นพบแล้วประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่ควบคุมธรรมชาติได้มากขึ้นเรื่อยๆขณะเดียวกันมันก็เป็นประวัติศาสตร์ของความแปลกแยกของมนุษย์ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆเช่นกัน ความแปลกแยกอาจจะพรรณนาได้ว่าเป็นสถานะที่มนุษย์ถูกรอบงำโดยพลังของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาและมนุษย์เผชิญหน้ากับมันในรูปแบบของอำนาจที่แปลกแยก (Alien powers) ในสถานการณ์ใดที่มนุษย์หิบบิ้นอำนาจ และคุณค่าของเขาเองให้กับวัตถุต่างๆที่หลุดพ้นจากการควบคุมของมนุษย์

ทฤษฎีปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Mark) ที่ได้กล่าวถึงความแปลกแยก ซึ่งตรงกับประสบการณ์สังคมที่เกิดขึ้นกับข้าพเจ้า จากสภาพแวดล้อมของสังคมที่บีบบังคับให้อยู่ในสถานะของการต่อสู้ดิ้นรน การเอาตัวรอดเพื่อยืนหยัดอยู่ในสังคมที่มีการแข่งขัน เพื่อผลประโยชน์ที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ เหล่านี้คือสถานการณ์แปลกแยกทางสังคม ซึ่งมีผลโดยตรงในด้านของการสังคมนับประสพการณ์ภายใน เริ่มจากการแสวงหาเพื่อสิ่งที่ต้องการเป็นลำดับขั้น ด้วยความเป็นมนุษย์ที่มีความต้องการที่ไม่สิ้นสุด จนนำไปสู่การปลดปล่อยที่เป็นอิสระทางอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกปิดกั้น ซึ่งเป็นสถานะที่แสดงถึงการหลุดพ้นจากการถูกควบคุมของสังคมที่แวดล้อม

1.7 ขอบเขตในการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “พื้นที่ของอารมณ์ความรู้สึก” นี้ ได้กำหนดเรื่องราวของประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึกที่สั่งสมจากสังคม ด้วยผลกระทบจากกรอบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ปิดกั้นความอิสระทางอารมณ์ความรู้สึก ทั้งยังหมายถึงการปิดกั้นอิสระของการเป็นไปของชีวิต เพื่อต้องการปลดปล่อยพันธนาการสู่อิสระทางอารมณ์ความรู้สึก ด้วยประสบการณ์ดังกล่าว ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานจิตรกรรมนามธรรมเพื่อตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกภายใน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved